

ségkívül magyar volt, mert különben a közönség érdeklődése aligha lett volna nagyfokú. Jegyzetben pedig: „Az utalványok Szeged v. számvevőségi levéltárában az 1723—24. évi számadások közt.” Perceptor uraimék kegyelmelek. Ezen commisióknk szerint tisztelendő páter piarista uraimék instantiájokra, az producálánd *comediára* huszonöt Rhen. forintot fizessen Segedini die 15-a 8-bris 1723. Per Magistratum. Épp így szól a másik 8 ftlos utalvány is „Joannes Miller iudex aláírással. — Az iskolai színelőadások többnyire az alkalmi ünnepekkel álltak kapcsolatban 1723. évi május 29-én, midőn Szilopnyai Elek tartományfőnök a szegedi házat vizsgálta, a tanulók Simon atya egyik drámáját adták elő. — Az előadott darabok lehettek a többi közt: Koháry István és Szápáry Péter című színművek. Ezt abból következtetjük, hogy Péchy Domokos piarista tanárnak, aki 1721—32-ig épp Szegeden tanított, ily című színművei maradtak fenn.” (Utóbbi idézet Váli: A magyar színesztet tört.-ből.)

Mit mond Szmolány Nándor?

A szegedi színesztet története 20. oldal: A piaristák iskolájuk megnyitása után két évvel, 1723-ban már színelőadást rendeznek. Melyek voltak az első színdarabok, nem tudjuk; még kevésbé ismerjük azok tartalmát, szerzőit, vagy szereplőit nevét, de Péchy Domokos (1721—1734) az első színjátékok vezetőjének neve biztosíték arra, hogy nyelvben és szellemben is voltak magyar előadások is. Az előadott darabok között magyar nyelvűeknek is tárgyunknak már csak a lakosságra való tekintettel is kellett lenniök. Péchy Domokosnak két ily szegedi szomorú játéka maradt fenn: „Koháry István” és „Szápáry Péter” — — —

Pap János piarista történetíró adatai.

A piaristák Szegeden. 21. oldal: „Az iskolát 1721-ik év őszén nyithatták meg, — — — több bajuk volt az atyáknak (1722.) lakásukkal, melynek helyébe a szerződésben megígért *Residentia*t számtalanszor kérelmezték; — — — a város iskolának megszerezte a piarista lakástól néhány ölnyre fekvő elhagyott katonakórházat, melynek három tágas szobája iskolai helyiségre alkalmassá tette — — — a szerzetes atyák szórakozására és a tanulóifjúságnak a maga földmítésére 1723. okt. 2-án — kertet ajándékoztak, melyben megengedi, hogy „majorkházat, egy nyári és téli mulatóházat építhetnek”. 297—8 A piaristák első tanára a fiatal Péchy Domokos”. 304. „Erre célzott Péchy Domokos alkalmi verseivel és színdarabjaival, melyeknek tárgyait nemzetünk jelesein (Koháry István és Szápáry Péter stb.) dicsőítése képezte.

Prónai Antal megállapításai:

A piaristák színjátéka. 7. oldal: „A piarista iskolai dráma története két korszakra különül: Az egyik a latin nyelvű előadások uralkodásának időszaka (1670—1760).” 15. Pesten a piaristák színházában „az első előadást 1719 júl. közepe táján tartották meg”. 18. Péchy Domokos 1728-ban Pesten tanított. 19. „Érdekes a Koháry Istvánnak tiszteletére írt színdarab is, amelynek színlapja szintén megvann (a pesti kegyesrendi ház könyvtárában). A darab címe „*Onomasticus Mercurii Stephanitus*.” Közli a darab tartalmát is, mely szerint az misztikus, allegorikus, de éppen nem hazafias. A függékben közli a pesti gimnáziumban színrekerült iskolai drámák és más előadások jegyzékét. Eszerint 1729-ben és 1730-ban párbeszédese jeleneteit, főleg azonban panegyricusait szavallták a tanulók. Közli ezenkívül a Koháry tiszteletére tartott előadás 1728-ból való színlapjának teljes szövegét.

Idb. Szinnyi József közleménye.

Magyar írók életében: Péchy Domokos 1717-ben lépett a kegyesrendi szerzetbe, meghalt 1735. aug. 12., mint krajovai (Orhorsz.) piébános.

Más következtetések.

Az 1793-ból származó nyugta a „comedia” szavát említi fel, amely szó, ha a színjátszásra vonatkozik, commedia és olasz eredetű. A latinos műveltség a színházat theatrumnak, a színjátszást theatralis productionnak nevezi a régi magyar oklevelekben. Valószínűleg a comedia szót az egyszerű szórakozásra és mulatozásra használták a XVIII. század elején, de az sem lehetetlen, hogy a konyhaatinság a „comedo” (enni, felfalni) igéből „étterem”-hez hasonló fogalmat alkotott, vagyis (a Pap János idézete szerint) mulatóházat.

Konkluzió:

1. Kétséges, hogy 1723-ban Szegeden a piaristák már iskolai drámát játszottak, mert hiszen még rendes lakhelyük és iskolahelyük sem volt. A régi gimnáziumot csak jóval később építették. 2. Bizonyosra vehető, hogy nem magyar nyelvű, hanem latin előadást tartottak (ha ugyan tartottak) egyrészt mert Szegeden az intelligens lakosság túlnyomórésztben német és szerb anyanyelvű volt, másrészt mert az akkor érvényes pedagógia szerint a latin nyelvben való gyakorlatra nagyobb figyelmet fordítottak, mint a

magyar nyelv használatára.

3. Péchy Domokos csak rövid ideig, úgy 1721—1729 ig lehetett Szegeden, műveit latin nyelven írta, nem hazafias tartalommal és nem is történelmi nagyságokról, „Koháry István” és „Szápáry Péter” című drámákat pedig egyáltalán nem írt.

4. Ezt az adatot tehát ki kell emelni a szegedi színesztet történetéből.

5. Ennél fogva kétszázéves jubileumot rendezni nem lehet.

Lugosi Döme.

Interju Peidl Gyulával.

(A Szeged tudósítójától.) Csendesen, szinte hangtalanul gurult be szombaton este háromnegyed nyolc után Szeged sötét állomására a gyorsvonat. Egy kis várakozó csapat kereső szemekkel futja végig a hosszú Pulmannokat, amelyek még mozognak a sínén. Első osztály: semmi ismerős arc. Az étkező: pincérek állnak az ablakban és mosolyognak. Aztán második osztályok. A lépcsőkön utasok csomagokkal. Végre egy ablakból felénk kopognak. Néhány perc, aztán Szeged város második kerületének nemzetgyűlési képviselője, Peidl Gyula, Farkas István, dr. Györki Imre, Kéthly Anna és néhány fővárosi újságíró társaságában leszáll a kocsiból.

— Jó estét képviselő ur! — ez az üdvözlés. Aztán három közönséges egyfogatú konfi megindul a Tisza-szálló felé. Kilenc órakor egy halász-csárdában halpaprikásos vacsora volt. Négy képviselő jelent meg és vagy 30 munkás. Nincsen szónoklat, csak gondolatcsere a mustos-poharak között.

Peidl Gyula az asztalfőn ül, cigarettázik. Hozzálépek. Emlékeztetem az ígéretemre, hogy interjút ad a Szegednek. Nagyon lassan indul a beszéde. Meggondolt és okos. Néha diplomatikusan beszél és ilyenkor maga is mosolyog. Szinte gunynak hangzik, mikor egy kérdésre azt mondja: „Nem vagyok annyira politikus...” Mégis igaza van. Nem politikus. Csak ember. Ember, aki okos.

— Képviselő uram — kezdem — mi, a külföldi kölcsönről a véleménye? Vannak-e a szociáldemokratáknak olyan részletekről tudomásuk, amelyeket a felhivatalos közlemény nem hozott a nyilvánosság elé?

— Mi csak annyit tudunk a külföldi kölcsönről — mondja azonnal Peidl Gyula —, amennyit Bethlen István elmondott és amennyit a magyar lapok megírtak. Határozottan mondhatom, hogy nekünk nincsenek más, „különleges” részleteink a külföldi kölcsön ügyéről.

— Hihető-e az képviselő uram, folytattam, hogy a kölcsön megszerzésének vannak bizonyos politikai előfeltételei?

— Nem hiszek ezekben a híresztelésekben, — felelte rövid gondolkodás után.

— Mikorra várható a kölcsön folyósítása?

— Amint a miniszterelnök ur szavaiból kiértezhető, még hosszú út vezet a kölcsönhöz. Bethlen azt mondotta Szolnokon, hogy ha az ország nyugalma nem fogják megzavarni holmi kül- és belpolitikai incidensek, akkor lesz majd valami. Konkrét dátumról és az összegről egyelőre még nem lehet beszélni.

Ezután a szolnoki beszédet említettem meg. Mire így felelt Peidl Gyula:

— Szó nélkül nem lehet hagyni azt a beszédet, holnapi beszámolómban ki fogok erre is térni. Különben Bethlen beszédének az a része,

amely a fajvédőkre vonatkozik, épp olyan titokzatos, mint Bethlen egész politikája.

Ezután a fővárosi községi választások kerültek szóba. Peidl Gyula erről a kérdésről a következőket mondotta

— Velünk erről a kérdésről nem tárgyalt a miniszterelnök ur. Annyit mondhatok, hogy ha a választói jog nem lesz csorbított, úgy az bennünket a legelszántabban szemben fog találni.

— Szívesen látnám, ha a fővárosi választásokat a haladó polgársággal közösen harcolnánk végig. Sajnos, bizonyos jelek arra mutatnak, hogy ez részben, vagy egészben nem lesz lehetséges. Ebben az esetben természetesen a magunk útjait fogjuk kövteni.

— Mikorra várható a fővárosi választás, képviselő uram, — kérdeztem ezután.

— Nem valószínű, hogy meglesz a választás januárban, mert hiszen a nemzetgyűlést csak novemberben hívják össze és még előbb a fővárosi törvényt is meg kell hozni. Különben, hogy mikor kerül sorra a választás, azt a jelek szerint az dönti el, hogy a liberális polgárság vezetőinek egy része mikor dől be a miniszterelnöknek.

— Mi van a házfelosztás kérdésével? Mikorra várja ezt képviselő ur?

— Véleményem szerint előbb utóbb meglesz a házfelosztás, mert az „egységes párt” annyira össze nem illő elemekből áll, hogy hosszabb ideig velük kormányozni nem lehet.

— A jövő kérdésekről mi a véleménye képviselő urnak?

— A politikai helyzet további kialakulása bizonytalan, mert a polgárság vezetőinek egy része a politikai állhatatosságot nem sorolhatja erői közé, furcsa példáit látjuk ennek nemcsak Budapesten... Ugy látszik, hogy a szóbanlévő urakat teljesen kielégíti az, ha a miniszterelnök ur „nem tartja többé megfeszítőknek a zsidókat.” Ezen a ponton túl megcsúszunk azután minden ellenzékiesség. A jövő fejlemények jórészt azon fordulnak meg, hogy a polgárság tömegei mennyiben követik majd az ilyen politikai vitustáncot.

— Az én véleményem szerint az ellentétek nem csak abból állnak, vajjon a mindenkori miniszterelnök véleménye szerint, szabad-e fejbe verni egy zsidót, vagy sem, hanem ezzel ellentétben a mai iránnyal szemben ki kell küzdeni az igazi jogegyenlőséget, amely intézményesen kizár és lehetetlenné tesz minden kilengést.

Aztán gondolkozott egy percig Peidl Gyula. Határozottan és komolyan mondta ezt a mondatot:

— Az igazán haladó polgárságnak sem lehet más véleménye!

Vér György.

Százhusz állást szüntetnek meg a városnál.

(A Szeged tudósítójától.) A városi alkalmazottak létszámának csökkentésére kiküldött hatos bizottság befejezte működését, a péntek délután tartott szigorúan bizalmas jellegű ülésén végleges határozatot hozott, amelyről azonban csak általánosságban számolhatunk be, mert a határozat részleteit, különösen a személyi vonatkozásait, még mindig titokban tartják.

A péntek délutáni ülés különben egészen szertartásosan folyt le. A városi hivatal- és osztályvezetőket egymás után idézte maga elé a tanácssteremben üléselő bizottság és mindenki külön-külön közölte az elnöklő polgármester a vezetése alatt működő hivatalra vonatkozó határozatot. Így még az osztályvezetők sem tudnak a többi osztályokban történt létszámapasztásról semmit. A bizottság működéséről és véghatározatáról szóló jegyzőkönyvet a

polgármester állította össze hétfőn délelőtt. A határozatot rövidesen átküldi a főispánhoz, aki észrevételeivel együtt a belügyminiszterhez terjeszti fel.

A létszámapasztó bizottság felelőse, a polgármester a következőket mondotta érdeklődésünkre:

— A hatos bizottság általában arra törekedett, hogy a létszámapasztás rendkívül kényes kérdését a lehető legkiméletesebben oldja meg. Éppen ezért első sorban a betöltetlen állásokat törölte a bizottság a szervezetből. A városi adóhivatalnál tizenöt-husz, a közrendészeti hivatalnál kilenc ilyen betöltetlen állás volt. A bizottság ezenkívül úgy határozott, hogy első sorban az ideiglenes állásokat helyezi a főlétszámok listájára, amelyek akkor létesültek, amikor a közigazgatás egyes ágaiban abnormáli-